

A 2019/2020. tanévi
Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny
első forduló

DRÁMA

Javítási-értékelési útmutató

1. MARSLAKÓ A SZÍNHÁZBAN

Egy téves kombináció következtében egy Marslakó a Föld nevű bolygón landol, épp egy színházi előadás kellős közepébe érkezve. Az előadás végén – tolmácsgépe segítségével – beszélgetésbe kezd a nézők egyikével... Válaszoljon ennek a nézőnek a nevében a Marslakó kérdéseire! (8 pont)

Bármilyen megfogalmazású, a kérdésre tartalmi értelemben válaszoló megoldás elfogadható, amelyben a színházi előadás (a színházművészet, a színházi műfajok, a színházépület, a színházi alkotók, a nézők stb.) bemutatására, jellemzésére tesz kísérletet a válaszadó. Tartalmi elemenként 1 pont adható.

2. A HARMADIK MŰNEM

Az osztályába átjelentkezéssel később érkező társának arról magyaráz, hogy mi a dráma. Megoldásként írjon egy 10-15 mondatos jelenetet, melyben szemlélteti, hogy kik a szereplők, hogyan lehet jellemezni őket, hol játszódik a cselekmény, mi a köztük lévő konfliktus oka stb.! (8 pont)

Bármilyen megfogalmazású, a kérdésre tartalmi értelemben válaszoló megoldás elfogadható, amelyben a válaszadó párbeszédes formában megfogalmaz egy jelenetet. A jelenetben a párbeszédes formára 2 pont adható, illetve tartalmi elemenként pontozható pl. a szereplők karaktere és jellemvonásaik, motivációjuk, a helyszín meghatározása, a cselekmény idejének érzékeltetése, a konfliktus megjelenése és kibontakozása.

3. A KLASSZIKUS DRÁMÁK FÖLÉPÍTÉSE

Az alábbi fogalmak a klasszikus ókori görög drámák szerkezeti elemeit határozzák meg, de összekeveredtek a magyarázatok. Párosítsa össze a fogalmat a megfelelő értelmezéssel! (7 pont)

összekeveredett fogalom megnevezések	helyes fogalmak	a fogalmak értelmezése
epeiszodion	<i>prologosz</i>	előbeszéd, a téma felvetése és az előzmények ismertetése
exodosz	<i>parodosz</i>	első dal, a kar – a kétoldali bejáratról elnevezett – bevonulási éneke
parodosz	<i>epeiszodion</i>	két kardal között a drámai cselekményt előreívó párbeszéd
kommosz	<i>sztaszimon</i>	a párbeszédes részeket váltó álló-dal (a kar állva előadott éneke)
exodikon	<i>kommosz</i>	panaszos ének, a szereplők és a kar közötti lírai dialógus
sztaszimon	<i>exodikon</i>	a kar kivonulása közben énekelt tanulságokat összefoglaló rövid kardal
prologosz	<i>exodosz</i>	az utolsó kardalt lezáró párbeszédes rész

4. KOROK, SZÍNPADOK

Az ókori római színház ihletője a görög színház volt. Írjon három hasonló és három különböző jellemzőt a kétfajta színházművészetről, a játék körülményeiről, az épületről, a társadalmi szerepükről! (6 pont)

HASONLÓSÁGOK PL.	KÜLÖNBSÉGEK PL.
<ul style="list-style-type: none"> • aréna színpad • szabadtéri előadás • nap közbeni előadás • különböző műfajok léteztek • korabeli ruhák jelmezként használata • maszk használata • nincs a mai értelemben vett díszlet • csak férfiak játszanak • a tragédiák többnyire mitológiai történeteket dolgoznak fel • a kar jelenléte a drámákban • a zene, az ének és a tánc jelenléte az előadásban • a nézők kötetlenül viselkedhetnek az előadás alatt 	<ul style="list-style-type: none"> • a görögöknél fontos társadalmi esemény, míg a rómaiaknál inkább szórakozás • a görögöknél a tragédia a vezető műfaj, a rómaiaknál a komédia • a görögök csak szabadtéren játszottak, a rómaiak már építettek fedett színházat is • a görögöknél inkább tanító, Rómában inkább szórakoztató jelleggel működik a színház • a görögöknél a drámaköltő versenyek győztesei kaptak kart a Dionüszosz tiszteletére rendezett játékokon, Rómában is ünnep ez az esemény, de nem kötődik dráma-versenyhez • a kar szerepe Rómában csökken

A táblázatban felsorolt hasonlóságok és különbségek mellett további – tartalmában helyes – válaszok is elfogadhatók.

5. VILÁGI SZÍNHÁZ A KÖZÉPKORBAN

Képzeld el, hogy talált egy régi színházi lexikont, amelyikben néhány szó olvashatatlanná vált. Pótolja a hiányzó fogalmakat, szavakat! (10 pont)

A *commedia dell' arte* rögtönzött színjáték, mely a 16. század közepén alakult ki Itáliában az ókori *atellana játék/görög komédia/mímusjáték* hagyományaiból, de közrejátszottak a minden vidéken meglévő népi csúfolódók is. Hatása máig eleven a drámaírásban és a színjátszásban is. Az előadói hivatásos vándorszínész-társulatok voltak, melyek közösen dolgozták ki az előadás néhány oldalas *cselekményvázlat/canovaccio/kanavász -át*, ami a színpadon nyerte el végleges formáját. Az előadás varázsa a színész egyéniségén, tehetségén múlt. Egy társulat 10-12 főből állt, melyben minden *tipi fissi/típus/karakter/szerepkör*-re volt alkalmas színész. Ezek apáról fiúra öröklődtek, a mesterségbeli fogásokkal, panelekkel együtt.

Néhány tipikus figura:

- Capitano*
- Dottore*
- Pantalone*
- Brighella*
- Arlecchino*
- Colombina*

6. VALLÁSOS SZÍNHÁZ A KÖZÉPKORBAN

A mellékelt drámarészletek alapján nevezze meg, milyen műfajai ezek a középkori liturgikus színjátszásnak, és jellemezze egy mondatban az adott színjátéktípust! (8 pont)

- a) *Misztériumjáték: bibliai témát dolgoz föl.*
- b) *Passio: Jézus életét és szenvedését dolgozza föl.*
- c) *Mirakulum: A szentek életét, csodatételeit mutatja be.*
- d) *Moralitás: erkölcsi példázat metaforikus szereplőkkel.*

7. SHAKESPEARE SZEREPÖSSZEVONÁSAI

Shakespeare színházában kevesebb színész dolgozott, mint ahány szerep volt egy-egy drámájában. „...a lehetséges szerepösszevonások nem egyetlen rendszert képeznek, bár valamennyi az összevonás gyakorlatából fakad” – írja Spiró György.

Játsszon el a gondolattal! Ha Ön lenne a Szentivánéji álom rendezője, és legföljebb 10 színésze van, hogyan vonná össze a szerepeket? Írjon le legalább 5 pár dramaturgiailag indokolt szerepösszevonás lehetőséget! (5 pont)

Pl.:

<i>1. szerep</i>	<i>2. szerep</i>
<i>Theseus</i>	<i>Oberon</i>
<i>Hippolyta</i>	<i>Titánia</i>
<i>Philostrat</i>	<i>Puck</i>
<i>Vackor</i>	<i>Babvirág</i>
<i>Gyalu</i>	<i>Pókháló</i>
<i>Dudás</i>	<i>Moly</i>
<i>Orrondi</i>	<i>Mustármag</i>
<i>Ösztövé</i>	

A táblázatban felsoroltakon kívül minden olyan szerepösszevonás elfogadható, amelyben a szereplők nem találkoznak egyszer sem a játékban. A darabbeli szereppárok megnevezése (a mesteremberek és az általuk előadott ünnepi játék szereplői) nem fogadható el.

8. TRAGÉDIA KONTRA KOMÉDIA

A két idézet alapján nevezzen meg 5-5 jellemző eltérést, amely lényeges különbség a két szövegrész, illetve általában a tragédia és a komédia műfaja közt! (10 pont)

Jellemző eltérések pl.: <i>fennkölt, emelkedett stílus</i> <i>választékos nyelvhasználat</i> <i>ünnepélyes szófordulatok</i> <i>nagyformátumú jellemek</i> <i>tragikus végkifejlet</i> <i>értékvesztés</i>	Jellemző eltérések pl.: <i>hétköznapi stílus</i> <i>a karakterre jellemző szófordulatok</i> <i>köznyelvibb nyelvhasználat</i> <i>helyzet-, illetve jellemkomikum</i> <i>emberi kicsinyesség</i> <i>„félre”</i>
--	--

9. VÁNDORSZÍNÉSZEK

Az alábbi totó témája a magyar színjátszás hőskora. Karikázza be a helyes válaszokat! (7 pont)

1. 2) 1790. október 25-én
2. x) Kazinczy Ferenc és Ráday Pál
3. 1) Hamlet
4. x) Kelemen László
5. 1) Vendégfogadóknak, kávéházakban
6. x) Megyeri Károly
7. 2) Sándor Pál

10. AZ EMBER TRAGÉDIÁJA MINT TÉMA

„Fukar kezekkel mérsz, de hisz nagy úr vagy” – mondja Lucifer Az Úrnak Madách Imre Az ember tragédiája című filozofikus drámai költeményében, mely a 19. században igen népszerű műfaj volt. Említsen meg ezek közül kettőt, a szerzővel és a címmel együtt! (4 pont)

Pl.:

<i>Szerző</i>	<i>Cím</i>
<i>Goethe</i>	<i>Faust</i>
<i>Byron</i>	<i>Káin</i>
<i>Ibsen</i>	<i>Peer Gynt</i>
<i>Vörösmarty</i>	<i>Csongor és Tünde</i>

11. SZTANYISZLAVSZKIJ, CSEHOV ÉS AZ INSTRUKCIÓK

„Ha megkeressük a szerző, valamint a színész érzéseinek gyökereit és egyesítjük őket, azzal létrehozuk a szerep magvát” – írja Sztanyiszlavszkij, a Csehov drámáit először sikerre vivő rendező. Sztanyiszlavszkij munkamódszere nyomán elemezze a Jelenát és a Szonyát játszó színészek karakterét, a jeleneten belüli belső állapotát! Milyen hangulatban vannak, milyen változás történik bennük, mit titkolnak, mi a szándékuk, mi a konfliktus köztük stb.? (10 pont)

Pontot érő tartalmak: szerepelemzés, karakterek bemutatása, viszonyok vizsgálata, érzelmi állapot és változásuk. Minden tartalmilag helyes elem 1 pont.

12. FÜGGETLEN SZÍNHÁZ, DIÁKSZÍNJÁTSZÁS...

- a) Egy fiatal színházi szakember elég markánsan fogalmazza meg a véleményét a független színjátszásról az alábbi sorokban. Fogalmazza meg egy rövid esszében a saját véleményét a független színjátszás működéséről, létjogosultságáról! (7 pont)

Bármilyen megfogalmazású, tartalmában helyes válasz elfogadható, amelyben a versenyző bemutatja a független színházak a színházi struktúrában betöltött helyét, a társadalmi szerepét, értékét, a működési körülményeiket, műsorpolitikájukat, darabválasztásukat, próbamódszereiket, esetleg egy-két műhelyt vagy alkotót stb.

- b) Olvassa el az alábbi részletet Jászay Tamás kritikájából az a) feladatban idézett diákszínjátszó rendező Saga című előadásáról, majd az alábbi szempontok segítségével írjon egy kritikát, előadáselemzést egy olyan diákelőadásról, amely hasonlóan pozitív érzéseket váltott ki Önben! (10 pont)

témaválasztás, az előadás alkotói, szereposztás, játékmód, hitelesség, rendezői gondolat, színpadi tér és látvány, zenei megoldások, üzenet, hatás

A kritika írója a megadott szempontokat (témaválasztás, az előadás alkotói, szereposztás, játékmód, hitelesség, rendezői gondolat, színpadi tér és látvány, zenei megoldások, üzenet, hatás) figyelembe véve, komplexen elemezze a kiválasztott előadást, írja le, mi ragadta meg, milyen hatások érték, kik és milyen eszközökkel érték el ezt a hatást. Az előadás szerzőjének és címének említése 1 pont, továbbá minden, az előadás konkrét összetevőit elemző gondolatra adható 1-1 pont.